

KRAJOWA RADA SPÓŁDZIELCZA

NACZELNY ORGAN SAMORZĄDU SPÓŁDZIELCZEGO

00-013 Warszawa, ul. Jasna 1, Skrytka pocztowa 16
e-mail: krs@krs.org.pl, http://www.krs.org.pl

tel. +48 22/596-43-00, +48 22/596-45-00
tel./fax +48 22/827-43-21

Warszawa, dnia 05.04.2017 r.

SA/19/2017/MM



Pan
Jarosław Sachajko
Przewodniczący Komisji Rolnictwa
i Rozwoju Wsi Sejmu RP

Szanowny Panie Przewodniczący,

W związku z wejściem pod obrady Sejmu RP rządowego projektu ustawy o spółdzielniach rolników (druk nr 1425), oraz skierowaniem projektu do prac w Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Krajowa Rada Spółdzielcza, po konsultacjach przeprowadzonych z Krajowymi Związkami Spółdzielni Rolniczych, przekazuje stanowisko do w/w projektu ustawy.

KRS pozytywnie ocenia inicjatywę ustawowego uregulowania zasad tworzenia i działania spółdzielni zrzeszających rolników – producentów rolnych, obok już funkcjonujących spółdzielni rolniczych na podstawie ustawy – Prawo spółdzielcze, w tym grup producentów rolnych działających w oparciu o dodatkowe uregulowania zawarte w Ustawie o grupach producentów rolnych i ich związkach.

Zwolnienia podatkowe, zawarte w projekcie ustawy oraz uznanie spółdzielni za przedłużenie gospodarstwa rolnego, są ważną próbą uwzględnienia roli gospodarczej i społecznej, jaką pełnią spółdzielnie rolnicze. Rozwiązania te idą w kierunku rozwiązań stosowanych w krajach Zachodniej Europy. Jednocześnie ograniczenie zwolnień podatkowych do spółdzielni działających jako mikroprzedsiębiorstwo, znacząco ogranicza możliwość udziału w odbudowie spółdzielczości rolniczej działających obecnie spółdzielni rolniczych.

Aby ustawa mogła przynieść pożądane efekty, potrzebne jest kompleksowe wsparcie tego procesu (szkoleniowe, doradcze, wsparcie finansowe tworzenia spółdzielni rolników). Uwzględniając powyższe, ustawa może spowodować wzrost zainteresowania producentów rolnych (zarówno osób fizycznych, jak również osób prawnych) tworzeniem silniejszych podmiotów gospodarczych o charakterze spółdzielczym, na wzór spółdzielni rolniczych, funkcjonujących z powodzeniem od wielu lat w innych krajach Unii Europejskiej.

W załączeniu przekazujemy uwagi i propozycje zmian do niektórych przepisów przedłożonego projektu, które znacząco mogą usprawnić proces tworzenia i działania spółdzielni rolników, w tym w zakresie korelacji jego zapisów z przepisami ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2016 r. poz. 21, z późn. zm.).

Z poważaniem,

PREZES ZARZĄDU
Krajowej Rady Spółdzielczej
Mieczysław Grodzki

Do wiadomości:
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Uwagi ogólne do projektu ustawy

1. Projektowana ustawa wprowadza szereg dobrych, potrzebnych rozwiązań – stanowi pierwszą próbę naprawienia błędów jakie popełnione zostały na początku przemian gospodarczych w Polsce, które spowodowały znaczący spadek potencjału spółdzielczości rolniczej, zarówno w wymiarze ekonomicznym jak i społecznym. Doprowadziło to do sytuacji, w której jako nieliczny kraj w UE mamy w większości niezorganizowanych rolników, konkurujących z bardzo dobrze zorganizowanymi w silnych spółdzielniach rolnikami w krajach Zachodniej Europy. Ustawa stworzy podstawy prawne do tworzenia modelu spółdzielni, w ramach których funkcjonuje większość rolników w w/w krajach.
2. Ustawa o spółdzielniach rolników powinna spełniać 3 podstawowe funkcje:
 - 1) wsparcie organizowania się rolników w większe podmioty gospodarcze – zdecydowana większość polskich rolników, w tym rolników mających produkcję towarową działa na rynku w pojedynkę,
 - 2) wsparcie działających spółdzielni rolniczych, aby mogły uzyskiwać status spółdzielni rolników (wykorzystując do działalności posiadaną infrastrukturę produkcyjną, bazę magazynową, sprzęt rolniczy, kadry) – obecny projekt ustawy znacząco ogranicza tę możliwość z uwagi na ograniczenia zwolnień podatkowych do działania jako mikroprzedsiębiorstwo,
 - 3) wsparcie rolników – byłych członków grup producentów rolnych lub spółdzielni rolniczych, którym z różnych powodów grupy/spółdzielnie się rozpadły lub którzy nie sprostają wymogom znowelizowanej w 2015 roku Ustawy o grupach producentów rolnych i ich związkach.
3. Zaproponowane w projekcie ustawy zwolnienia podatkowe dla spółdzielni rolników, należy ocenić pozytywnie, bowiem będą one ważnymi zachętami do tworzenia tych organizacji spółdzielczych. Niemniej ograniczenie zwolnień podatkowych do spółdzielni działających jako mikroprzedsiębiorstwo, co jest dużą zmianą w odniesieniu do projektu opiniowanego w ramach konsultacji społecznych w okresie czerwiec-lipiec 2016 roku, będzie zbyt małą motywacją do tworzenia spółdzielni rolników. W szczególności będzie to decydującym ograniczeniem, w przypadku spółdzielni rolników, której członkami będą również osoby prawne (np. spółdzielnie dysponujące możliwościami magazynowymi), z uwagi na przekroczenie wartości obrotów 2 mln euro. Zgodnie bowiem z definicją mikroprzedsiębiorstwa, taka spółdzielnia nie będzie mogła korzystać z w/w zwolnień podatkowych. Potrzebne jest zwiększenie wielkości ekonomicznej spółdzielni rolników uprawnionej do w/w zwolnień podatkowych co najmniej do wielkości małego przedsiębiorstwa tj. o wysokości obrotów rocznych do 10 mln euro. Jednocześnie w przypadku zwolnienia z podatku od nieruchomości, poza będącymi własnością spółdzielni albo będącymi w użytkowaniu wieczystym, należałoby objąć również budynki i budowle wniesione lub oddane do użytkowania, wykorzystywane przez spółdzielnię na działalność statutową spółdzielni.

Uwagi szczegółowe do projektu ustawy

1) Art. 4

- W ust. 1 pkt. 2) proponujemy dopisanie po słowach „o których mowa w pkt 1, słów „oraz prowadzących działalność w zakresie usług mechanizacyjnych”, dalej bez zmian.

Powyższe rozwiązanie umożliwiłoby większe wykorzystanie potencjału jaki mają spółdzielnie funkcjonujące na obszarach wiejskich, zajmujące się produkcją rolną lub usługami rolniczymi. Zwiększyłoby również efektywność wykorzystania sprzętu rolniczego, będącego w dyspozycji tych podmiotów.

2) Art. 5

- **pkt 2**

Minimalny okres członkostwa w spółdzielni rolników **określony na jeden rok obrotowy** jest zbyt krótki, bowiem może doprowadzić do destabilizacji funkcjonowania spółdzielni. W praktyce mogą wystąpić sytuacje, że rolnicy będą przystępowali do spółdzielni tylko na krótki okres, a potem z niej występować, co może powodować liczne kłopoty organizacyjno-ekonomiczne (np. zachowanie minimalnej liczby członków, wypłata udziałów i inne).

W związku z powyższym – proponuje się wydłużenie minimalnego okresu członkostwa w spółdzielni rolników – **do 2 lat obrotowych** lub **3 lat obrotowych**, jak jest to w przypadku grup producentów rolnych.

- **pkt 6**

Wprowadzenie obowiązku określenia w statucie spółdzielni rolników zasad korzystania przez nią z wkładów niepieniężnych wniesionych przez członków, stanowi istotne odstępstwo od przepisów zawartych w art. 20 § 2 ustawy – Prawo spółdzielcze.

Przepisy te przewidują bowiem fakultatywny charakter regulacji dotyczących wnoszenia do spółdzielni wkładów, zarówno pieniężnych jak i niepieniężnych (decyduje o tym statut spółdzielni). Natomiast przepis zawarty w pkt 6 projektu odnosi się z góry do sytuacji, gdy wnoszenie wkładów niepieniężnych jest obowiązkowe, przy jednoczesnym braku odnoszenia do wkładów pieniężnych, które – w naszej opinii – mogą mieć szczególnie istotne znaczenie w pierwszym etapie funkcjonowania spółdzielni rolników, w którym potrzebny będzie kapitał na uruchomienie działalności.

Biorąc powyższe pod uwagę – proponuje się:

- odstąpienie od obowiązku regulowania w statucie zasad korzystania przez spółdzielnię z wkładów niepieniężnych wniesionych przez członków i pozostawienie tych spraw do rozwiązań zawartych w art. 20 § 2 ustawy – Prawo spółdzielcze (mają one charakter kompleksowy i dotyczą zarówno wkładów pieniężnych jak i niepieniężnych) lub
- wprowadzenie do art. 5 dodatkowego punktu określającego konieczność uregulowania w statucie zasad wnoszenia i wycofywania wkładów pieniężnych.

Należy przy tym zwrócić uwagę, że regulacje dotyczące wkładów zawarte są również w innych przepisach ustawy – Prawo spółdzielcze, tj. art. 16 § 1; art. 27 § 1, 3 i 4; art. 29 § 1; art. 30 oraz art. 82.

3) Art. 6

Proponujemy dopisanie do ust. 2 jako pkt. 5) „zaopatrzenia rolników w niezbędne środki do produkcji produktów lub grup produktów;”

Wniesienie w/w zapisu byłoby analogiczną konsekwencją. Jedną z podstawowych działalności spółdzielni rolników będzie sprzedaż rolnikom środków do produkcji.

Dalsza część ust. 2 bez zmian, z uwzględnieniem aktualizacji numeracji punktów.

4) Art. 8

Propozycja wyłączenia członków spółdzielni niebędących rolnikami z możliwości wybierania ich do rady nadzorczej spółdzielni budzi wątpliwości, co do zgodności z podstawową zasadą przyjętą w ustawie – Prawo spółdzielcze, tj. równych praw i obowiązków członków spółdzielni (art. 18 § 1 i 2 oraz art. 45 § 1 i 2 tej ustawy nie przewiduje możliwości wprowadzenia takiego ograniczenia).

5) Art. 11

Przepisy zawarte w ust. 1-3 dopuszczające możliwość określenia w statucie spółdzielni rolników zasady corocznego ustalania liczby udziałów posiadanych przez członków tych spółdzielni, budzą poważne wątpliwości, zarówno co do celu wprowadzania takich regulacji, jak również – co do konsekwencji, które mogą wystąpić z tego tytułu.

Zaproponowane przepisy oznaczają, że liczba udziałów może nie należeć do deklaracji członka spółdzielni i dokonywanych przez niego wpłat (powiększonych o ewentualne oprocentowanie udziałów z nadwyżki bilansowej), lecz wynikać z decyzji walnego zgromadzenia.

W tym miejscu należy wskazać, że w przepisach ustawy – Prawo spółdzielcze zawarte są regulacje dotyczące udziałów członkowskich (np. art. 5 § 1 pkt 3 – stanowiący, że statut określa ilość udziałów, które członek obowiązany jest zadeklarować i termin ich wnoszenia; art. 16 – przewidujący obowiązek zadeklarowania przez członka ilości udziałów oraz art. 19-21 – regulujące zasady wnoszenia udziałów, odpowiedzialności za straty spółdzielni do wysokości zadeklarowanych udziałów oraz tryb wycofania udziałów).

Biorąc powyższe pod uwagę – przepisy zaproponowane w art. 11 ust. 1-3 projektu pozostają w sprzeczności z zasadami ogólnymi dotyczącymi udziałów członkowskich zawartymi w ustawie – Prawo spółdzielcze.

Ponadto można wskazać na potencjalne negatywne konsekwencje proponowanego rozwiązania. Dotyczą one np. określenia do jakiej wysokości udziałów członek spółdzielni będzie odpowiadać za straty spółdzielni (do wysokości zadeklarowanych udziałów w myśl art. 19 § 2 ustawy – Prawo spółdzielcze, czy do wysokości udziałów ustalonych w trybie art. 11 ust. 1-3 projektu) lub w jakiej wysokości wypłacone będą udziały członkom występujących ze spółdzielni lub ich spadkobiercom.

Poza tym wprowadzenie do statutu spółdzielni rolników możliwości corocznego ustalania ilości udziałów może spowodować systematyczne zmiany w funduszu udziałowym, nie zawsze korzystne dla członków (bowiem zależność one będą od wartości produktów zakupionych przez spółdzielnię w danym roku obrotowym).

Biorąc powyższe pod uwagę – postulujemy odstępnie od przepisów zawartych w art. 11 ust. 1-3 projektu ustawy i przyjęcie w tym zakresie ogólnych zasad wynikających z ustawy – Prawo spółdzielcze.

6) Art. 12

Przepisy zawarte w tym artykule stwarzają liberalne warunki możliwości zbycia przez członka spółdzielni rolników wniesionego wkładu niepieniężnego. Z uwagi na fakt, że dotyczyć to może ważnych dla dalszego funkcjonowania spółdzielni środków trwałych (np. budynków, budowli oraz znajdujących się pod nimi gruntów), proponuje się uzupełnić te przepisy przynajmniej o regulację, że w razie zamiaru zbycia wkładu niepieniężnego, spółdzielnia przysługuje prawo pierwokupu tego wkładu, a w przypadku wniesienia jako wkład nieruchomości, z jednoczesnym wydłużeniem terminu obowiązkowego powiadomienia spółdzielni rolników, **co najmniej na 24 miesiące** w przypadku zamiaru dokonania wycofania lub zbycia **wniesionych nieruchomości**.

Ponadto – rozważenia wymaga sytuacja, w której członek spółdzielni występujący z zamiarem wycofania wkładu niepieniężnego (np. gruntu), którego wartość w wyniku inwestycji dokonanych przez spółdzielnię jest dużo wyższa od wartości wkładu w momencie wnoszenia go do spółdzielni. Powstaje pytanie – w jaki sposób należy rozliczyć poniesione przez spółdzielnię nakłady inwestycyjne na gruncie wniesionym przez członka jako wkład niepieniężny? – aby zabezpieczyć interesy członka, który wniósł wkład oraz samej spółdzielni.

Poza tym – należałoby rozważyć, czy w regulacjach dotyczących wycofania wkładów niepieniężnych nie byłoby wystarczającym odwołanie się do art. 20 § 2 ustawy – Prawo spółdzielcze (o czym była mowa w pkt 2 naszych uwag, dotyczącym art. 5 pkt. 6 projektu ustawy).

7) Art. 13

W ust. 6 przepis dopuszczający możliwość wprowadzenia do statutu spółdzielni rolników regulacji o pozbawieniu prawa do funduszu udziałowego członka, który został wykluczony ze spółdzielni, pozostaje – w naszej ocenie – w sprzeczności w stosunku do przepisów zawartych w tym zakresie w ustawie – Prawo spółdzielcze. Z art. 21 oraz art. 26 § 1 tej ustawy wynika jednoznacznie, że były członek (wykreślony lub wykluczony ze spółdzielni) ma prawo do zwrotu swoich udziałów w sposób i w terminach określonych w statucie spółdzielni. Zastosowanie swoistej „kary” wobec członka wykluczonego ze spółdzielni stanowiłoby naruszenie przepisów art. 18 § 1 ustawy – Prawo spółdzielcze, o równości praw i obowiązków wynikających z członkostwa wszystkich członków spółdzielni.

Propozycja dopisania **ust. 11** o treści: „Członek spółdzielni uczestniczy w pokrywaniu jej strat do wysokości zadeklarowanych udziałów”.

8) Art. 17

Proponujemy następującą treść tego artykułu, uwzględniającą zwrot udziałów członkowskich:

- „1. W przypadku likwidacji spółdzielni, majątek spółdzielni rolników pozostały po zwrocie wkładów, udziałów i zaspokojeniu wierzycieli, podlega podziałowi proporcjonalnie do udziałów posiadanych przez członków spółdzielni rolników.
2. Udziały są zwracane członkom, o ile nie zostały przeznaczone na pokrycie strat spółdzielni.”

9) Art. 21

Proponujemy objęcie zwolnieniami podatkowymi spółdzielni rolników będących **małymi przedsiębiorstwami** tj. do wysokości obrotów **10 mln euro rocznie**. Takie rozwiązanie wprowadziłoby większe zachęty do tworzenia spółdzielni rolników, której członkami będą również osoby prawne (np. spółdzielnie dysponujące możliwościami magazynowymi). Pozwoliłoby tworzyć podmioty bardziej konkurencyjne, mające większą skalę gospodarczego działania, przeciwdziałając tym samym trudnościom działania na rynku w warunkach postępującej globalizacji. Zawarte w projekcie ustawy zwolnienie podatkowe ograniczone wyłącznie do mikroprzedsiębiorstwa, będzie istotną barierą tworzenia i rozwoju spółdzielni rolników.

Proponujemy następujący zapis tego artykułu:

„W ustawie z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 716, 1579 i 1923) wart. 7 w ust. 1 w pkt 15 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje pkt 16 w brzmieniu:

16) budynki i budowle lub ich część oraz zajęte pod nie grunty, wykorzystywane przez spółdzielnię rolników lub związek spółdzielni rolników na działalność określoną w art. 6 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 2017 r. o spółdzielniach rolników (Dz. U.) **stanowiące własność albo będące w wieczystym użytkowaniu lub oddane do użytkowania spółdzielni rolników lub związku spółdzielni rolników, wykorzystywane na działalność statutową, które prowadzą działalność jako małe przedsiębiorstwo** w rozumieniu załącznika I do rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz. Urz. UE L 187 z 26.06.2014, str. 1).”.

W przypadku braku rozszerzenia zapisu dotyczącego zwolnienia z podatku od nieruchomości, efektywne wykorzystanie zasobów, który posiadają już działające spółdzielnie rolnicze, będzie w praktyce niemożliwe. Znaczna bowiem część spółdzielni nie będzie chciała wyzbyć się np. magazynów, ale mogłaby je wnieść jako wkład niepieniężny lub przekazać do użytkowania spółdzielni rolników np. na podstawie umowy najmu.

Proponowane w projekcie ustawy regulacje są podobne do zwolnienia określonego w art. 7 ust. 1 pkt 13 ww. ustawy, dotyczącego budynków i budowli zajętych przez grupy producentów rolnych. Różnica polega na tym, że o ile zwolnienie przewidziane dla tych grup obejmuje budynki i budowle **zajęte** przez te grupy do prowadzenia działalności statutowej, o tyle zwolnienie przewidziane w art. 21 projektu ustawy dotyczy tylko tych nieruchomości, które **stanowią własność lub są w użytkowaniu wieczystym spółdzielni rolników**. Oznacza to, że zwolnienie od podatku od nieruchomości dotyczyć będzie wyłącznie obiektów nabytych lub wytworzonych przez spółdzielnie i nie będzie obejmować składników majątkowych wniesionych przez członków do spółdzielni w formie wkładów niepieniężnych, do użytkowania, dzierżawę lub najmu przez spółdzielnię.

Biorąc powyższe pod uwagę – postulujemy o przyjęcie zaproponowanego powyżej zapisu w ustawie dotyczącego zwolnienia od podatku od nieruchomości spółdzielni rolników na zasadach takich, jakie obowiązują w odniesieniu do grup producentów rolnych.

10) W art. 23

W odniesieniu do zmian w ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1808, z późn. zm) proponujemy następujący zapis pkt. 2):

„2) w art. 17 w ust. 1 po pkt 49 dodaje się pkt 49a w brzmieniu:

"49a) dochody spółdzielni rolników w rozumieniu ustawy z dnia . . . 2017 r. o spółdzielniach rolników (Dz. U. poz. ...) **prowadzącej działalność jako małe przedsiębiorstwo** w rozumieniu załącznika I do rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz. Urz. UE L 187 z 26.06.2014, str. 1), pochodzące ze sprzedaży produktów rolnych lub grup tych produktów, lub ryb, dla których spółdzielnia rolników została założona, wyprodukowanych w gospodarstwach lub działach specjalnych produkcji rolnej jej członków;"

Objęcie zwolnieniem z podatku od dochodu spółdzielni rolników będących małymi przedsiębiorstwami jest uzasadnione, z powodu rosnących trudności w konkuroowaniu na rynku z większymi podmiotami oraz spadającą dochodowością małych podmiotów gospodarczych.

Będzie to również pozytywnie wpływać na gromadzenie przez spółdzielnie rolników kapitału oraz dostęp do środków kredytowych, niezbędnych do rozwoju, poprzez realizację potrzebnych inwestycji.

11) Zmiana w ustawie – Prawo spółdzielcze

W rozdziale 6 projektu ustawy proponujemy dodać nowy art. (np. 24a) dotyczący wprowadzenia zmiany w ustawie z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2016 r. poz. 21, z późn. zm.).

Zmiana dotyczy art. 138 tej ustawy, który otrzymuje brzmienie:

„Art. 138

Przedmiotem działalności rolniczej spółdzielni produkcyjnej jest prowadzenie wspólnego wielorodzinnego gospodarstwa rolnego oraz działalność na rzecz gospodarstw członków i innych gospodarstw rolnych. Spółdzielnia może również prowadzić inną działalność gospodarczą”.

Celem tej zmiany jest wprowadzenie do definicji rolniczej spółdzielni produkcyjnej pojęcia „wielorodzinne gospodarstwo rolne”.

Taka regulacja prawna stanowiłaby realizację podnoszonej przez środowisko RSP od wielu lat potrzeby uznania RSP za wielorodzinne gospodarstwo rolne i zrównania ich praw z rolnikami prowadzącymi wielorodzinne gospodarstwa rolne, zwłaszcza w zakresie obrotu nieruchomościami rolnymi oraz korzystania z niektórych środków pomocowych budżetu Unii Europejskiej i budżetu krajowego.

Rozwinięcie tej definicji mogłoby nastąpić poprzez wprowadzenie odpowiednich zmian do ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego.

12) Przepisy przejściowe

W projekcie ustawy nie zamieszczono przepisów przejściowych (przepisy takie przewidziane były w projekcie ustawy o spółdzielniach rolników, przygotowanym przez KP PiS – druk 612 z 2012 r.

W naszej ocenie przepisy takie powinny znaleźć się w omawianym projekcie ustawy o spółdzielniach rolników, gdyż stworzyłyby możliwość istniejącym spółdzielniom działającym w formie grupy producentów rolnych (zwłaszcza tym, które nie są w stanie sprostać wymogom nowych przepisów wprowadzonych w 2015 r.) na dostosowanie swoich statutów do przepisów nowej ustawy o spółdzielniach rolników i uniknięcia konieczności przeprowadzania likwidacji dotychczasowych podmiotów.